

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Fe pošti prejemati velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemati velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in velja trisporna petič-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob 1¹/₆ uri popoldne.

Štev. 270.

V Ljubljani, v soboto 23. novembra 1889.

Letnik XVII.

Vravnava učiteljskih plač po javnih ljudskih šolah.

Poslanec Šuklje nadaljuje:

Finančni odsek se je potem izrekel tudi še za neko drugo načelo, katero se tiče personalne doklade onim učiteljem, ki službujejo vsaj 10 let neprestano na jedni in isti enorazrednici, učiteljem najnižje plačilne vrste. Utemeljuje ta svoj nasvet s tem, da hočemo na ta način preprečiti tisto škodljivo prepogosto menjavanje, katero zapazujemo, in jaz imam tudi statistične podatke tukaj, da lahko utemeljujem ta svoj izrek. Ravno pri jednorazrednicah vidimo vedno dirko med učitelji, in da bi tem zavodom več stalnosti dobili, se je finančni odsek odločil za to, da postavi v načrt tudi to določilo.

S tem bi bil pri kraji, kar se tiče načelnih vprašanj, in na kratko bom si dovolil par besed o finančnem vprašanju. Deželni odbor je zračunil zvišek pri učiteljskih plačah na 14.800 gld. in to velja za slučaj, da bi bile vse učiteljske službe v istini oddane in definitivno nameščene od stalnih učiteljev. Tega pa nikdar ne bode. Treba odtegniti službe, ki bodo le provizorno zasedene, in prihranek, ki ga bomo imeli pri številu začasno nameščenih učiteljev, takih bode zmiraj okoli 80 in se bode prihranilo na ta način toliko, da bode zvišek znašal 7800 gld. Tudi pri stanarinah se bode stvar djanjski tako pokazala. Za ljubljanske učitelje in njihove stanarine skrbi normalno-šolski zaklad po določilu, ki se nahaja v tem zakonu. Učitelji prve vrste imajo sedaj že po 700 gld., tem se itak iz normalno-šolskega zaklada plačuje stanarinska doklada 100 gl., pritegniti treba še one učitelje, kateri dosedaj take stanarine niso imeli. Po sedanjem statusu njih je šest, torej se bode zvišala potrebščina za 600 gl., torej vidimo, da poskoči, in ta račun velja le za l. 1891., za okroglo svoto 8400 gld. Ako pomislimo, da se, kakor nas skušnja uči, potrebščina normalno-

šolskega zaklada povzdigne za približno 10.000 gld. na leto, bode nam kontirati za l. 1891. z večjo primanjko za 18.400 gld. V prihodnjih letih se bode to nekoliko premenilo, pa ne posebno, nam je vendar kontirati s tem, da ostane starostna doklada nepremenjena, ravno tako pri stanarinah in upraviteljih ne bode mnogo razločka; razloček bode le, ako se ustanove nove šole, ako se razširijo že sedaj obstoječe z ustanovitvijo kakega novega razreda, torej zistemizuje nova služba, ta zvišek pa ne bode tako velik, da ga dežela naša ne bi mogla prenesti. Tedaj gospoda, to je gotovo, naložili si bomo neko breme, dokaj občutno breme s tem zakonom in vsak izmed nas vé, da ga z lahkim srcem nismo. Normalno-šolski zaklad raste v svoji potrebščini in materijalni položaj dežele naše je vendar slab, ako se ozremo na gmotno stanje naših financ. Tista gospodarstvena kriza nas vedno straši, drugod so se razmere nekoliko zboljšale, trgovina se je začela boljati, obrtnija napreduje, cene poskočijo najvažnejšim obrtnim izdelkom, ali pri nas na Kranjskem v poljedelski deželi vsega tega prevrata dosihmal žalibog še ni, in saj veste, kako letino imamo letos, in da povem, kaka je beda med našim prebivalstvom, naj le opozarjam na to, da bode imel letošnji proračun deželnega zaklada v to svrhu razmerno zelo velik znesek za pomoč temu našemu ljudstvu; tisti kredit je, rekel bi, neki žalostni pendant temu zakonu, o katerem danes sklepamo. To smo vsi vedeli izmed nas in zaradi tega je tista sloga, katero smo imeli v finančnem odseku in katero, nadajamo se, bomo tudi videli danes v slavni zbornici, dokaz, da vse stranke te zbornice, ne gledé na narodnost in razločke političnega mišljenja, vse stranke simpatizujejo z ljudskim šolstvom ter ga hočejo ugodnega imeti. Dežela pa bode s tem tudi marsikaj pridobila, ona smé zahtevati od učiteljev, da s podvojenim trudom in podvojeno požrtvovalnostjo delujejo v povzdigo našega šolstva. In tu bi si izprosil nekoliko konečnih besed. Ljudski učitelj nima

samo namena, da preskrbi široki narodni masi tisto mrvico neobhodno potrebnega znanja, glavna stvar je pri njem, da širi vzgojo in izobraževanje med narod, da mladino požlahtnuje in oblaži s svojim poukom. Tega ne bode po mojem mnenju nikoli dosegel, ako ne vpliva na tista čutila, ki so v tem oziru najvažnejša. V prvi vrsti imenujem domovinski čut v širšem smislu, v tem smislu ga bode moral deliti učitelj, da vcepi mladini ljubezen do svojega naroda, do dežele, do države. Kar se tiče verskega stališča, in jaz menim tukaj govoriti popolnoma odkrito, saj tudi gospodje prijatelji tako zvane konservativne stranke vedo, da sem naprednega mišljenja, ali tudi jaz rečem: naloga ljudskega učitelja ne smé biti nikdar, kaliti slogo med posvetno in duhovno oblastjo. Kdor tej potrebni slogi kvar dela, škoduje namenu ljudskega šolstva. Naš narod je eminentno katoliški in bode to vedno ostal, in kar se tiče narodne vzgoje, mora se ta vedno strinjati z narodnim duhom, z narodnim mišljenjem. Zaradi tega bode naš učitelj le tedaj zadostoval svojemu poklicu, ako bode skušal, da ohrani složno postopanje med učiteljskim in duhovskim stanom.

Še kratka opazka gledé pedagogičnega stališča. Marsikaj se od tega stališča sedanji šoli predbaciva; nekaj je pretiranega, nekaj pa tudi istinita. Meni se vidi, da se današnja šola veliko premalo ozira na praktično stran, veliko premalo vzgojuje z ozirom na praktično življenje in njegove potrebe. Kakor je naš državni šolski zakon, je to neka kopija nemškega originala, vreden je po nemškem izvirniku, ali tudi na Nemškem zunaj moj našega cesarstva sprevidijo dandanes že, da je treba v tem smislu predrugačiti ljudsko šolo, da se je treba bolj ozirati na praktične potrebe. Ravno ko je gospod Hribar stavil svoj nasvet o hipotekni banki, sem se zatekel k nekemu agrarniku, sedanjemu profesorju na dunajskem vseučilišču, Miaskovskemu, in v neki razpravi, ki obravnava organizacijo agrarnega kredita, on zahteva edino izmed sredstev, s katerimi bi se

LISTEK.

Kritiška pisma.

III.

Ko bi naši talmi-Nemci vedeli, s kakim težkim srcem smo privolili Slovenci istih znamenitih šest sto goldinarjev za očiščenje njihove „kuhinjske“ nemščine, popustili bi jo za vselej za nedeljsko zabavo svojim kuharicam, ali pa bi se potrudili, da bi jej zagotovili brez naših stotakov s svojimi klasiškimi nemškimi umotvori, „monumentum nostra misericordia perennius“.

Ker pa g. Kleinmayer, jedini nemški zalagatelj slovenskih in nemških umotvorov, še ni naročil niti jedne črke na račun leposlovne plodovitosti svojih nemških tovarišev, je brez dvoma, da se bomo zabavali Slovenci še nekaj let z dovoljenjem slovenske podpore za nemško slavo na Slovenskem. S tem pa nismo hoteli označiti, da bi bila brez šest sto goldinarske naše pomoči ljubljanska nemščina sploh v nevarnosti, kajti g. dr. Schaffer je baje nekaj, ko še nismo skrbeli Slovenci za napredek nemščine, mnogo bolj „korajžno“ in klasiško zagovarjal jezik

nemških Kranjcev, kakor sedaj, akoravno ima najlepši priliko poučiti se, da se polagoma privadi tudi brez remuneracije slovenski jezik težavnih nemških glasov, akoravno ga naglas še pogosto opominja, da slovenske kmetijske plenice in nemško čuteče srce ne ustvarjata vedno klasiških nemških parlamentarev. Zaradi tega je naravno, da ne zaupajo kranjski Nemci mnogo ali celo nič slovenski nemščini in da smatrajo celo naš šeststogoldinarski oboloz za podporo nemške brvi preko slovenskih gor in do solnčne Adrije za pravo danajidsko darilo, boječ se, da jim bodo pokvarili naši po remuneracijah koprneči učitelji njihovo nemščino.

Popolno neopravičena je torej trditev, da je ljubljanska narodna počasna šolska oblast zakrivila nemško „šulferajnsko“ učilnico, saj je vsakemu znano, da bi se nemščina pri nas tudi brez zapoznele mestne nemške šole ne bila pozabila, in da bi se je bili Nemci lahko naučili za silo celo v naši slovenski čitalnici, v vseh javnih ljubljanskih uradih in tudi v izključljivo narodnem zavodu.

Največja krivica se godi torej nam Slovincem, ako se nam očita, da rujemo proti nemščini in da hočemo posaditi svojo slovenščino na častno mesto in povsod, kadar je treba pokazati v dejanji, da se zabavamo z narodnimi vprašanji samo v časopisih in v beletristiki, ali pa samo zaradi tega, ker so

naša peresa za nemško slavo navadno premalo izbrušena. In naša nam očitana prevroča narodna zavest še ni naše največje nezasluzeno zlo, kajti povrh grozi vsem onim, ki niso prijatelji meniškega življenja, pravcati prisiljen celibat, ako hočejo namreč ubogati odkritosrčne svete gosp. poslanca Jermana, ki je priporočil naši mladini le narodne žené.

Ako bi se n. pr. hoteli poženiti vsi zavestni slovenski narodnjaki z narodnimi slovenskimi ženami, napraviti bi morali pravi sabinski lov na redke naše narodne gospodičine, ki so Slovenke iz prepričanja.

Gorjé pa počasnim in hladnokrvnim snubačem ob taki priliki, kajti zadovoljiti bi se morali s „pantofelnji“, katere so vezle nežne slovenske ročice v nemških barvah in nosili bi povrh prej ali pozneje enakobarvene hlačnike, seveda le zaradi ljubega domačega miru.

Zaradi tega je naravno, da je toliko „izdehanja“ tudi v narodnih rodbinah, odkar je pogorelo klasiško nemško ljubljansko gledišče, in da so navzlic tej nezgodi vendar od meseca do meseca redkejši izkazi o darovih za prepotrebni in težko pričakovani „Narodni dom“. A vendar tudi v tej zadevi se izboljšujejo naše senčne strani; kajti pisalec kritičkih pisem je čul zadnjo sredo na lastna ušesa, da je kupila elegantna narodna dama na trgu venec česna v slovenskem jeziku in da je takoj po-

dal dvigniti kmetski stan in bolje skrbeti za bodočnost njegovo, „einen mehr auf das praktische Leben hinzielenden Unterricht in der Volksschule“. Jaz mislim, če bodo učitelji naši delovali v tem smislu, da se bodo tudi vedno ozirali in bolje ozirali kot dosedaj na to, kar zahteva praktično življenje. Ako bodo svoj pouk vredili na ta način in postopali nasproti narodu, domovini in državi ter pozitivnemu verozakonu, potem, gospôda moja, lahko votiramo za ta viši trošek, lahko prevzamemo to odgovornost, ker vemo, da smo nekaj storili, kar je v istini produktiven trošek. (Klici: Dobro! dobro!)

Poslanec Povše:

Slavni zbor!

Po nasvetu gosp. poročevalca nam je glasovati za povišanje plače ljudskim učiteljem.

Slavna gospôda! Naše ljudstvo ima res že ogromne žrtve doprinasati za ljudsko šolo, saj znaša svota le za ljudsko šolo že okroglih 300 tisoč gld!

Da je to nemalo breme za kmetsko ljudstvo, ki ima polno raznih davkov nositi, tako da še imen za vse ne zna, je žal, le preistinito in slišati treba le naše volilce, kako tožijo o skoro nezmagljivih bremenih. Ni čudo tedaj, če kmetske občine zahtevajo od svojih zastopnikov, naj se upirajo še višjim davkom, saj smo celó od občin, slovečih po naprednem svojem duhu, dobili pisma, v katerih nas opominjajo, kakó imamo protiviti se povišanju plače ljudskim učiteljem. Zelo težavno je tedaj kmetskemu zastopniku odločiti se za nasvêt gosp. poročevalca.

Toda poznamo naše pošteno ljudstvo, katero je pravično do skrajne meje nasproti slehernemu stanu, ki pospešuje dušni ali telesni blagor; v nadi, da nam bodo naši volilci pritrdili, ko bodo zvedeli o nagibih naših, bomo zastopniki kmetskih občin pritrdili temu nasvetu, ker ne maramo tajiti, da je zmožen učitelj, ki svoje dolžnosti vestno spolnuje, vreden primerne plačila.

Upamo, da bo z boljšo plačo mogoče, da se ohranijo deželi boljše moči, da ne bodo dobri učitelji iskali si izven naše dežele boljših služeb, sploh da se dobri elementi posvetijo temu poklicu. Zatrđno pričakujemo, da bodo učitelji istinito delovali v duhu, ki živi med našim vernim slovenskim narodom. Zahtevamo, da se naša mladina vzgojuje v strogo verskem-katoliškem in narodnem, domoljubnem duhu. Le v takem duhu vzrasla mladina bo mogla v teh težavnih časih, ko se ima naš kmetski stan težko boriti za svoj obstanek, shajati, kakor so ravnali naši očetje, napolnjeni prave žive vere in zaupanja v Boga.

Žal, da takó ni povsod v vzgoji posebno učiteljskih kandidatov. Spominjam le na nekega profesorja, ki je, hvala Bogu, preselil se odtod, ki je v svojih pesmih prav bogotajno pisal in vsiljeval ter širil med pripravnike take pesmi. Tak duh ni za naš narod!

Trđno nado gojimo, da bo čuvala visoka vlada nad tem, da se naši deželi vzgojujejo učitelji v napominanem verskem in domoljubnem duhu, ker le taki morejo biti v pravo srečo našemu narodu.

Pokazati hočemo, da vzlic velikim žrtvam hočemo biti pravični učiteljem, od katerih pa pričakujemo, da bodo vsi in povsod v tem duhu vzgojevali našo mladino.

Želimo, da bi učitelji, ki imajo lepo nalogo širiti omiko med naš narod, s svojim lepim vzgledom blagodejno vplivali na naš narod. Naj oni složno s prečastito našo domoljubno duhovščino, ki je, ko nismo imeli še šol, in tudi še sedaj širi pravo omiko, postopajo v miru in slogi ter s tem vzgledno kažejo, da med našim narodom mora vladati pravi duh miru, kateri edini je porok srečnemu razvoju našega naroda, ki hoče ohraniti značaj prednikov svojih, to je živo vero, katoliško svoje prepričanje in iskreno domoljublje. V vsej tej nadi bomo jaz in moji ožji somišljeniki zložno glasovali za nasvet g. poročevalca. (Dobro!)

Poslanec Klun:

Kot poročevalec finančnega odseka sem v prijetnem položaji, da mi ni treba predloga zagovarjati, ker mu noben govornik ni oporekal. To je najboljšje znamenje, da je finančni odsek s tem predlogom zadel pravo.

Opazke gospodov govornikov pa me silijo, da tudi jaz pregovorim nekoliko besed. Poslanca Hribar in Šuklje sta poudarjala povikšanje troškov, ki nastane za deželni zaklad vsled povikšanja učiteljskih plač. Toda denar, ki se izdaja za poduk in odgojo mladine, ni zgubljen, ampak je najbolje naložen in prinaša stotere obresti, če sta poduk in vzgoja, ki ju otroci dobivajo, res dobra in primerna. Veliki troški, ki jih šola prizadeva starišem, jim dajejo pa tudi pravico od šole zahtevati tak poduk in tako vzgojo, ki dela otroke srečne za čas in za večnost.

G. poslanec Šuklje je poudarjal, da morajo učitelji v šoli gojiti domovinski čut in ljubezen do naroda, do dežele in države, omenjal je pa tudi, da ne smejo žaliti verskega čuta, ker je narod slovenski izvrstno katolišk. Prvo je naravno in samo po sebi umevno; ne morem si misliti šole, kjer bi se ne gojil čut do naroda, čut do ožje domovine. In če pomislimo, kaj imamo od mogočne Avstrije, je le prav in pravično, da se v naši mladini goji tudi čut ljubezni in zvestobe do mogočne avstrijske države. (Dobro, dobro!)

Ali še veliko bolj je treba v šoli gojiti verski čut. Tisoč- in tisočletna skušnja uči, da je ravno vera podlaga vse nravnosti, da mora torej vera prešinjati vso vzgojo, ker le vzgoja vodi človeka, da prav rabi in prav obrača vede in znanstva, ki si jih pridobi s poukom v življenji.

Zato so že stari neverniki zahtevali, da morajo biti učitelji poštene in zanesljivi ljudje. „Če je vaš črevljar slab in izdeluje slabe črevlje“, pravi modri Platon, „ali se za črevljarja dela, dasiravno ni, nimate velike škode; če so pa vzgojitelji vaših sinov le po imenu vzgojitelji, ali mar ne vidite, da pogublajo vašo družino in da je le od njih odvisna vaša ohranitev in vaša sreča?“

Zato je Kvintilijan zahteval, naj stariši za vgojitelje svojim otrokom izbirajo le krepostne in poštene moše. Če učitelj ni kreposten, vzgleden človek,

tudi otrok ne bo napeljeval k kreposti in pobožnosti. Slepce ne more slepca voditi, in tako tudi tak učitelj ne more otroke napeljevati k dobremu in poštenemu življenju.

Dobri učitelji pa se ne vzgojajo samo s poukom, ampak oni potrebujejo posebno vzgojo za svoj važni in trudapolni poklic, ki jo morajo dobivati v učiteljski pripravnici. Kako je pa v tem oziru pri nas? Učiteljski pripravniki so večinoma iz kmečkih rodbin in doma vzgojeni v katoliškem duhu. Oni iz lastne skušnje poznajo verski čut, ki navdaja naše ljudstvo, oni vedó kako se naše kmečko prebivalstvo drži svoje katoliške vere in kakó močno želi, da bi bili tudi njih otroci vzgojevali v tem katoliškem duhu. Oni torej seboj prinesó najboljšo voljo. Ali kako se godi na učiteljski pripravnici? Ni dolgo, kar smo slišali o razmerah na naši pripravnici čudne reči. Naj temu dostavljam tudi jaz nekoliko opazk. Učenci na naši gimnaziji in na učiteljskih šolah imajo poleg krščanskega nauka, ki sam po sebi brez verskih vaj ne zadostuje za versko vzgojo, tudi verske vaje. Na naši pripravnici pa teh verskih vaj ni. Ne le, da med tednom ne hodijo k sv. maši, tudi molitve pred šolo in po šoli dolgo niso imeli ter so jo še le pričeli, ko se je poudarjalo, da naše delavke v tobačni tovarni pred delom in po delu opravljajo svojo molitev. Ako pa sedanji zakoni dopuščajo verske vaje na gimnaziji in na ljudski šoli, bi merodajnim oblastvom priporočal, naj ukažejo take verske vaje tudi na učiteljski pripravnici in naj malo več gledajo na versko vzgojo njih, ki so poklicani versko-nravno odgojo dajati drugim. Če je tudi sedanji zakon v tem oziru nezadosten in se kaže nujna potreba, da se premeni in vpelje verska šola, ker je katoliškim starišem veliko na tem ležeče, da njih otroci v šoli dobé pravi verski pouk, je vendar-le doslej merodajnim oblastvom mogoče obstoječi šolski zakon tako izvrševati, da ne rodi trnja in osata in da se kolikor mogoče zabranjujejo slabi nasledki njegovi. (Dobro, dobro!)

Gledé posameznih določb predloženega načrta je poročilo finančnega odseka takó obširno, da bi bilo odveč, mu še kaj dostavljati. Nekaj moram pa vendar še omenjati. Gg. učitelji prosijo, naj bi se plače naših učiteljev tako vravnale, kakor na Koroškem. Že v poročilu je omenjeno, da so po novem načrtu plače naših učiteljev v I., II. in III. vrsti take, kakor na Češkem in deloma v Galiciji. Plače I. in II. vrste se tudi strinjajo s plačami I. in II. vrste na Koroškem. Plače III. vrste pa so na Koroškem za 40 gld., in plače IV. vrste za 30 gld. boljše, kakor pri nas. Ali v resnici plače koroških učiteljev ne presegajo plač, kakor jih mi predlagamo. Ne smemo namreč prezirati, da imajo na Koroškem 130 podučiteljev, katerih plača znaša le 360 gld., in čez 30 podučiteljic, ki imajo le po 300 gld. letne plače.

Gg. učitelji pravijo, da se med učitelje povrne zadovoljnost in večje veselje do svojega poklica, kar bo le deželi na korist, ako deželni zbor usliši njih prošnje.

(Dalje v prilogi.)

tem popraševala v narodni prodajalnici v nemščini po „moire“-trakovih, katere je potrebovala za poslednjo veselico v ljubljanski čitalnici.

Psevdonim.

Pri luči.

Gospod urednik!

Kolikorkrat postavim svojo „luč“ na mizo, krog katere se zbira kaka družba ali družbica slovenska, malone vselej sveti samo le filisterskim glavam in glavicam — nadepolna mladina mora imeti tudi svoje mesto! —, ki spravijo na dan k večjemu še „Pesen od starega Kranjca“. Iz tega razvidite, da hira tudi tista neusahljiva žilica, ki jej pravimo „humor“. Če šarite s „finimi dovtipi“, ne razumejo vas. Če pa jo zarobite po domače, očitajo vam surovost in neolikanost. Zato kaže še najbolje, pogovoriti se tako, kakor na pr. v deželnem zboru.

Najpametnejši politik po današnjem kroji je tisti, ki je „nad strankami“, kakor pravimo. Da pa vam bode jasneje, povem ta-le dogodek.

V neki družbi je bila zbrana odlična inteligenca. Prereševali so dnevno politiko, zlasti politično barvo naših obeh dnevnikov. Jeden se je poganjal za najstarejši dnevnik, drugi za „klerikalni“ dnevnik. Debatovali so na vse strani, „kdo ima prav, kdo ne“,

a nikakor se niso mogli zjediniti in priti do čistega. Naposled se oglasi jeden iz-mej družbe, ki je do sedaj molčal, ter pravi tako-le: „Gospôda, veste kaj? Oba sta za nič!“ In to je bil finale. Pristaviti pa moram, da je bila napominana družba iz samih oboževalcev najstarejšega dnevnika; a ker so bila osobito v zadnjih časih pereča načelnostna vprašanja na dnevnem redu in ker se je sukala polemika največ krog teh vprašanj in ko bi se kateri izmej udov tiste družbe odločil resolutno za ta ali oni list, podpisal bi bil s tem svojo obsodbo. Recimo še jasneje: Pri tem listu tega in tega odobravati ne morem, pri onem listu pa tega in tega odobravati nečem; torej najbolje: „oba sta za nič!“ Poglejte, g. urednik! taki so naši značaji. No, pa dovolj o tej „nadstrankarski politiki“, drugače bi mi kmalu kdo zaklical: „Abonnentenfänger“, za katero ime sem jaz podčrtnik tako nedolžen, kakor vi, g. nadčrtnik! Kdor ima svoja stalna načela in se po njih tudi ravna (kar je conditio sine qua non —), temu ni treba dajati še-le lekcij ali „urokov“, kakor bi rekli Rusi. In taki „praktični“ stranki nikakor ne bi smelo rabiti geslo prvega sina jugoslovanskega: „Sve za vjeru i domovinu!“ ampak geslo, po katerem se ravna največ atomov materialnega 19. veka: „Dobavi in zabavi!“ Zbiraj in uživaj! Denar in veselje! Kapital in strast! Kar „nese“, za

to se potezaj! Kar služi strastem, za to se poganjaj! . . .

A propos! Do posta je še daleč. — Torej, kaj še? Veselje vam moram izraziti, gospod urednik, da so strije „Brus“ tako nepristranski in da zdaj že priznavajo, da imajo kapelani časa le 6 dni v tednu, v tem ko so pisali poprej 7 dni v tednu. Malenkost sicer to, a lepó je, da so strije „Brus“ tako pravični. Tudi to je lepó, da večkrat povedó kako resnico, kakor si jo namreč sami tolmačijo, kajti prekličejo neradi kaj, ker so „mož beseda!“ In kako tudi! Potlej bi morali skoro vselej še eno polo priloge dajati za popravke, kar pa seveda ne gre iz — uredniških ozirrov. To bi se nam zdelo ravno tako čudno, kakor se nam zdi čudno, ako „Slavjanskija Izvčstija“ povodom podraške afere govoré o žalostni avstrijski toleranci in da je kaj takega (preiskava!) bilo mogoče le v srednjem veku. Kdo bi se ne smejal, ako govori kaj takega časnik tiste države, ki ima takih „kozlov“ gledé verske tolerance največ na vesti (prim. preganjanje katolikov na Ruskem!) in sicer ne v srednjem, ampak v razsvetljenem devetnajstem veku. . . .

Luč pojema! Torej lahko noč!

a + b

c

To je prav lepo in samo ob sebi umevno; vsak človek mora svoje dolžnosti spolnovati po svojih najboljših močeh; in če jih spolnuje z radostjo in dobro voljo, je to le njemu na korist, ker jih spolnuje veliko lažje, nego če ga navdaja nevolja in mu greni njegovo življenje. Ali če hočejo biti res hvaležni, naj takó vestno opravljajo pouk in otrokom dajejo lep vzgled, da bodo otroci res krščanski vzgojeni. Da bodo pa zadovoljni, bilo bi pač želiti, ali je težko verjeti, če nimajo te zadovoljnosti v srcu. Taki so bili in bodo še bolj zadovoljni v prihodnje. Splošnje zadovoljnosti pa na svetu ni, in če stari pregovor pravi, da še Bog vsem prav ne stori, gotovo tudi sklepi deželnega zbora ne bodo vsem ugajali. Tolaži pa nas zavest, da smo storili, kar smo po slabih finančnih močeh mogli storiti, in da smo to storili iz srca. (Dobro, dobro!)

Kupčija z ljudmi v — Evropi.

II.

Preidimo k drugi kupčiji. Vzemite v roke dunajske liste: „Neues Wiener Tagblatt“, „N. Fr. Pr.“, „Interessantes Blatt“ in druge, ter prečitajte zadnjo, inseratovo stran, kjer je posebna rubrika odkazana tej človeški kupčiji. Čitali bodete ondí: „Mlado, dično dekle želi priti k neoženjenemu gospodu za gospodinjo.“ — „Blondinka, osemnajst let stara, veselo, močno dekle, ponuja se za službo v gospodinjstvo gospodu.“ — „Neoženjen gospod išče mlado, lepo dekle za gospodinjo, — 30—40 gld. na mesec.“ — „Natakarice v pikantni izberi priporoča M. W., agent, Han.-Strasse.“ — „Krasna dekleta ponuja v velikem izberu firma „K. St.“, Dunaj, itd., itd. — Izbrali smo še najnedolžnejše inserate, da bi čitatelji imeli vsaj pojem, kam smo dospeli.

Ostudna, sramotna je ta kupčija, koja izvršujejo židovske tvrdke na Dunaji, v Budimpešti, Trstu in drugje. Lani so zgrabili v Marselji dva židovska agenta, koja sta tjà pripeljala na ladiji človeško blago, to je dekleta, katere sta zvalila iz Avstrije na daljno pot, da bi ž njimi preskrbela pariške hiše javne sramote. Pred dvema letoma obsojena je bila gospa W., koja se je vozila po avstrijskih železnicah v prvem razredu ter tržila z dekleti. Iz Češke, Morave in slovenske Štirске vabijo agenti mlada dekleta z obljubami, da jim bodo preskrbeli dobre in poštene službe; ti agenti so židje, ki jih uvažajo v Budimpešto in celó v Carjigrad, slovenske pa v Levanto ali pa v Aleksandrijo, ter jih ondí v pravem zmislu besede prodajajo v zloglasne hiše ljudém, koji so slabši, nego Turki. V Trstu n. pr. je imela pred tremi leti neka El. L. „penzionat“, v koji je vsprejemala mlade devojke. Ondí jih je poučevala, lepo oblačila, in kadar je vsprejela kako naročilo iz večjega zdravíšča ali pa toplice, pošiljala je tjà svoje gojenke kakor blago.

Največjo tako kupčijo je imel v Pragi žid Goldschmidt, ki je pred sodiščem, prisiljen od petindvajset mladih ženskih prič, priznal, kakor je v sodnih aktih zabeleženo: „da je devojke svojega zavoda kot blago za gotovo ceno prodajal v Pešto, Berlin, Pariz, Hamburg, da, celó v Ameriko.“ V tem času priprli so v Pešti celo tolpo židov, ki so imeli veliko in razširjeno tako trgovino, velike zveze in mnogo denarja; njih pomočnice, naganjači, so bile večinoma žene nižjih redarstvenih služabnikov.

Ta izvoz potuje tudi v Novi Jork in druga glavna mesta Zjedinjenih ameriških držav, dalje v Rio Janeiro, Montevideo, Buenos Ayres. Avstrijski konzulat brzojavil je lani odtod to-le: „Trgovec z dekleti Ad. Sch. in Ad. Hönig (žida) bila sta tu zgrabljena.“

Pred nekolikimi leti so pisali peštanski listi: „V Rio Janeiro (Brazilija) pripeljano je bilo preko Marzelja trideset devojk, in so prodane v zloglasno hišo. Zdaj je tu (v Rio Janeiro) dvesto deklet iz Ogerske. Na Ogerskem je več takih agentov, koji za nekoliko dnij, če treba, seženejo skupaj trideset do štirideset deklet, ter pošljejo v Marzelj, odtod pa dalje v druge kraje.“

Zdaj so često priobčeni v novinah inserati: „Odgojiteljica, guvernantinja, pestanja se išče, služba dobra; — kje? pové zavod X. Y.“ — To mesto je nekje na Ruskem, Rumunskem; obljubuje se lepa plača; marsikaka deklica se dá zapeljati, velika plača jo preslepi, — gre — in vjame se v zanjke, pogubljena je; kajti s tujega je brez novcev težak

povratak v domovino, zlasti pa še v slučaju, da se ji preti. Polasti se je topa resignacija, in po nji je.

In baš te dni prejeli so listi nastopno brzojavko iz Pančove: „Redarstvo zasledilo je zločinsko tolpo, koja se je s tem pečala, da je pošiljala v pobalkanske pokrajine — „človeško blago“. Deloma je slepila in pregovorila svoje žrtve s publicimi obljubami, ali pa zlobnimi prevarami, da so ostavile domovino svojo. Uboga dekleta prišla so v roke trgovcem s „človeškim blagom“ ter so bile breznađejno pogubljene. Da so oblasti temu sramotnemu počenjanju prišle na sled, se je zahvaliti obupnim roditeljem, ki so to objavili. Glavarja te tolpe, Milka Jovanovića in Martina Levarja, so ravnokar prijeli v pristanišči.“

Koliko devojk je bilo tem načinom iz Slovenske preslepljenih in zapeljanih, prodanih v dalje kraje, kjer so se pogubile in se ne bodo več vrnila v svojo domovino? — Tako in še vse inače se trži z ljudmi v Evropi, in ta „prosvetljena“ Evropa zré nema in topa na to sramoto, brezčutno in nebržno! Se li pojavi tudi v Evropi kak Lavigerie in društva v zatiranje suženjstva — v Evropi?

Politični pregled.

V Ljubljani, 23. novembra.

Notranje dežele.

Češki deželni zbor je brez posebnega dogodka glavno razpravo o deželnem proračunu končal.

V predvečerašnji seji hrvatskega sabora je poročevalec Eggersdorfer imel sklepni govor o poračunjenji mej Ogersko in Hrvatsko za leto 1886. Pobijal je Amrušove ugovore. Proračunska razprava se bo pričela prihodnji terek dné 26. t. m.

Zaradi hrvatske hipotečne banke se sedaj v Zagrebu muđi poslanec Matuška, pravni zastopnik ogerske hipotečne banke, ter se o tem predmetu z banom posvetoje. Dotični glavni načrt se bo predložil hrvatskemu saboru in ogerskemu državnemu zboru. Toliko je za sedaj znano, da bo hrvatska vlada imenovala za to banko tri nadzorovalne svetnike.

V zadnji seji ogerskega državnega zbora je skrajnolevičarski poslanec Sigmund Csátár interpeľoval, zakaj je skupno vojno ministerstvo prodalo 400.000 starih Werndlovih pušk po 70 kr. komad nekemu podjetniku, ki jih je pozneje prodal po 1 gld. 70 kr. Črna vojska nima še orožja ter bi bilo bolje kazalo, ko bi se bile puške v ta namen obdržale. Csátár ima v tem oziru prav ter se smé z opravičeno radovednostjo pričakovati, kaj in kakó bo odgovorila vlada.

Vnanje države.

Bolgarska vladna stranka se je pričela konservativcev že bati za lastni obstanek. Princ Ferdinand je takoj po svojem povratku konservativne vodje Stojlova, Grekova in Hadžijenova posebno odlikoval, ker jih je pred sprejel, kakor ministre same. Ta okoliščina je bila povod raznim govoricam, ki so bile pa vse neugodne za sedanji kabinet. Vladno glasilo „Svoboda“ se naravnost na naslov princa Ferdinanda obrača ter mu preti: „Knez je ustaven vladar in se mora tedaj že zadovoljiti s tem, da živi z večino v soglasji ali pa uprizori prevrat, ki bo pa zanj, naj ima še takó ugoden izid, gotovo imel slabe posledice. Knez naj prezre antipatije do posameznih ministrov.“ Pod tem slednjim umeva „Svoboda“ vojnega ministra, katerega bo bajé nadomestil poveljnik Plevne, Marinov. Naslednik dr. Stranskega bo dr. Stojlov. Ko bi tedaj sčasoma dobilo ministerstvo konservativno lice, imele bodo tudi prihodnje volitve izid po njegovem okusu, kajti sedaj predložena volilna postava je tako sestavljena, da je vladi jako lahko pridobiti si večino.

Vedno se govori, da se je doseglo mej Rusijo in Vatikanom sporazumljenje gledé novih katoliških škofov; kdor bi pa iz tega sklepal, da je morda ruska vlada katoliški cerkvi postala prijaznejša, ta bi se jako motil. „Pregled Lvovski“ je dobil iz Peterburga nastopno vest: Rusko ministerstvo za bogočastje je državnemu совету predložilo načrt postave, ki z nova vrejuje nadzorovanje rimsko-katoliške cerkve v Rusiji. Dosedanje določbe so jako poostrene. Posebno bodo odslej rimsko-katoliški župniki pod neposrednim nadzorstvom generalnih gubernatorjev. — Dné 20. t. m. je rusko topništvo petstoletnico svojega obstanka praznovalo. Tem povodom je car topniške častnike nagovoril, pohvalil njihovo junaštvo ter izrazil prepričanje, da se bodo na bojnem polji kakor dosedaj takó tudi v bodoče odlikovali. „Bog ne daj,“ je rekel car, „da bi se to kmalu zgodilo; Gospod naj nas obvaruje te nesreče. Ko bi se pa zgodilo, prepričan sem, da bo junaško topništvo za čast in slavo domovine žrtvovalo kri in življenje.“ Za častne člane topniške akademije so imenovani prestolonaslednik, veliki knez Vladimir, vojni minister, glavni ravnatelj topništva, generalni pribočnik Sofiano in finančni minister.

Nemškega državnega zbora komisija za posvetovanje o postavi zoper socijaliste je § 24. predloge, ki govori o iztiravanjih, z vsemi proti osmim glasovom odklonila, potrdila pa je drugi odstavek prvega člena, po katerem odpade določba o omejeni veljavnostni dóbi. — Cesar je stotniku Wissmannu podelil naslov majorja.

V francoskem ministerskem совету je naznanil mornarični minister, da je poslal vojno ladijo v Brazilijo v varstvo francoskih podanikov in varovancev. — Ruski veleposlanik pl. Mohrenheim in general Gurko sta bila minole dni v Franciji predmet simpatičnim izjavam. Posebno prvega so v Salies-de-Béaru-ju jako slovesno pozdravili. Pred njegovim stanovanjem so se zbrali dostojanstveniki tega malega mesta ter ga z mnogobrojnim narodom navdušeno zatrjevali svojih prijateljskih čutov. Godba je svirala rusko himno, ljudstvo pa je klicalo: „Živela Rusija!“

John Morley, bivši Gladstone-ov ministerski tovariš in vodja in spe angleške liberalne stranke, je minoli terek v klubu z velikim zaupanjem poročal o vspehih liberalne stranke. Rekel je, da bo stranka, ko bo irsko vprašanje rešeno, razvila socijalen program z naslednjimi točkami: Carina na čaj, kavo, kakao in posušeno sadje se odpravi; zemljiške rente se morajo obdačiti, dedščinske pristojbine pravičnejše vrediti, zgraditi boljša stanovanja delavcem, okrajšati dóba parlamenta, šolski poduk postati prost, revnim šolskim otrokom dajati zastoj hrana; vlada naj kupi po okrajnih sovetih zemljišča ter jih potem oddaja v najem delavcem; konečno mirovljine onemoglim delavcem in okrajni soveti po nemškem vzorec. Morley pa se je izjavil zoper osemurni delavski dan.

Kakor poroča „Temps“ iz Rima, poročil se bo italijanski prestolonaslednik z belgijsko princesinjo Klementino. Obe kraljevski družini sta v tem že edini, objavil pa se bo uradno ta načrt še le potem, ko bo princ Napoljski dopolnil svoje 21. leto (rojen 11. dan novembra 1869), ker tako določujejo tradicije savajske vladarske hiše.

V Parizu se mnogo razpravlja vprašanje, ali vstaja v Braziliji ne bo imela svojih slabih posledic tudi za sorodne evropske države, v prvi vrsti za Španijo. Gotovo je, da vspeh braziljskih vstajnikov jako lahko izpodbudi k živahnemu rovanju tudi španske vstajnike. Portugijski in španski poslanik v Parizu sta imela v tej zadevi skupno posvetovanje ter se izjavila, da braziljski prevrat ne more v njunih deželah najti odmeva. Toda pariška borza jima nič kaj ne verjame ter so španskih in portugijskih vrednostij kurzi jako padli. Braziljski poslanik v Parizu se je izrazil, ko so došle prve vesti o vstaji, da revolucionarna stranka v njegovi domovini nima veliko pristašev; dogodki pa so pokazali, kako slabo je bil podučen. Ravno tako napačne nazore imata morebiti tudi zgoraj napominana poslanika, kajti vstaja je nalezljiva bolezen, kar dokazuje že okoliščina, da so bili madridski revolucionarji prvi, ki so brzojavno čestitali novi braziljski vladi.

Nemški listi poročajo preko Pariza in Londona, da položaj v Braziliji ni tako ugoden, kakor se uradno opisuje. Začasna vlada je v posameznih provincijah na odločen upor zadela. Cesar je deželo samó zaradi tega tako voljno zapustil, ker upa, da se bo zopet oživilo cesarstvo. Monarhisti hočejo bajé korono ponuditi princu Petru, vojvodi saksoskemu, stričniku princa Koburškega in prognanega cesarja. Slednji si je neki v Cannesu najel vilo.

„Köln. Ztg.“ javlja iz Aleksandrije: Vsled obiska princa Waleškega v Egiptu so se važne naredbe gledé egiptske armade sklenile. Name ravajo jo namreč po angleško-indijskem vzgledu preosnovati in z angleškimi zasednimi vojnami spojiti.

Izvirni dopisi.

Iz Novega mesta, 20. nov. — V ponedeljek 18. nov. smo izročili materi zemlji truplo veleza-sluznega moža v bližnji Belicerkvi — g. župnika Matijo Videmška. Ni bil velikan v svetnem pomenu, ni delal velike politike, ni se skazoval v umetnji, ni razdal veliki svot v dobre namene, a bil je mož, popolnoma na svojem mestu: ponižen duhovnik, goreč pastir, unet za blagor svojega bližnjega.

Rojen je bil pokojnik v Dobu meseca februarja l. 1848., posvečen l. 1873. Prva služba mu je bila v Črnomlju, kjer je našel široko polje za svoje delovanje. Župnija velika, zraven tega še kužna bolezen precej v začetku. Odtod je prišel na Kočevsko-Reko (Rieg) za administratorja, pozneje v Osilnico, kjer je postal župnik. Tu je zidal novo cerkev ter vestno in vneto pastiroval v jako težavni župniji. Njegova narava hudim potom ni bila kos. Večkrat se mu je unela prsna mrena. To je bil tudi vzrok, da je prošil drugam. Dobil je Belocerkev in l. adventno nedeljo l. 1885. nastopil novo službo.

Od narave ni prejel posebnih zmožnosti, a bil je čedalje bolj priden in vstrajen kakor skala, zlasti na svojem stališči kot duhovni pastir. Imel je rahlo, čuteče, za vse dobro uneto srce. Kjerkoli je pasti-

roval, povsodi je zapustil najlepše spomine; ljudstvo ga je ljubilo kot svojega očeta, malo in veliko mu je bilo udano iz srca. Mnogo bi se dalo o tem povedati, toda le en dokaz. Čital sem pismo, ki je pisal g. župan osilniški pokojnemu knezoškofu Pogacarju. V tem listu župan ne more prehljati pokojnika gledé njegove gorečnosti v poklicu. Zlasti pa hvali njegov trud, ki ga je imel pri zidanji nove cerkve. Dasi je bil on duša pri zidanji, vendar je sam oskrboval obširno župnijo, spovedoval vstrajno, hodil na obhajila noč in dan.

Bil je izvrsten govornik in iskan zdravnik. Spoznal je hibe sedanjega časa, pa tudi vedel izdatne pomočke zoper nje. Svojim faranom je napravil misijon l. 1886. in drugo leto duhovne vaje, v svetem letu tridnevnic itd. Spoznal je pa tudi, da je treba za ohranitev dobrega duha v župniji društev, bratovščin. Zato je posebno gojil bratovščino sv. Uršule in sv. R. Telesa. Pred vsem pa je bil velik prijatelj in pospeševalec III. reda sv. Frančiška, ker je spoznal, da imajo prav sv. Oče, ki pravijo, da bo III. red prerodil krščanske občine.

Dà, dà, čast božja, izveličanje duš, lepota hiše božje mu je bila takorekoč jed in pijača. V tem je storil prej več, nego premalo. Bil je namreč že nekaj bolehen, zato bi se bil moral varovati. Ali g. Matija tega ni poznal. Če si ga zaradi tega opominjal, djal je: „Jaz ne morem.“ Pozabil je sebe, da je pomagal drugim in padel kot žrtev svojega duhovnega poklica.

Pogrebni govornik, mil. g. prošt Peter Urh, je v svojem prelepem govoru dokazal, da je bil ranjki res zelo dober pastir, ki je dal življenje za svoje ovčice. (Obširno poročilo govora izročamo Zgodnji Danici.) Ljudstvo je pa tudi vedelo, kakega duhovnega pastirja je imelo. Kdor je videl pogreb, lahko se je o tem prepričal. Triindvajset duhovnih tovarišev je prišlo na pogreb in neštevilna množica od blizu in daleč. Kar oblegli so župnijsko hišo, kajti vsak je hotel še enkrat videti ranjkega gospoda. Koliko solzá je priteklo ne-le iz očí mehkočutnega ženstva, marveč tudi iz očí trdih mož, to vé le Bog v nebesih. Tako pada list za listom na drevesu kranjskega duhovenstva. Žetev velika, delavcev malo.

S temi vrsticami sem želel ranjkemu postaviti mal spominek v cenjenem „Slovencu“. Tebi pa, predragi, si mi bil v življenji vzoren prijatelj, ohranim trajen spomin v svojem srcu. — Anima eius in pace!

Iz Št. Jakoba v Rožni dolini na Koroškem dné 22. novembra. — (Šolske razmere.) S kakimi težavami se nam je boriti koroškim Slovincem, ni več popisati mogoče. Mislili smo še pred kratkim časom, da bode tudi nam zasijalo vsaj deloma solnce boljše in pravičnejše bodočnosti, a varali smo se čez glavo. Koliko let že beračimo in prosimo za slovensko šolo, a vedno se je od neke strani umela stvar tako umetno zasukati in vrediti, da se nahajamo po vsem našem naporu in vzlic vsej našej odločnosti danes še vedno na istem mestu, kakor pred leti. Naše šolske oblasti se strogo držé svojih načel in združeno delajo po izreku: „Die Windischen haben in Kärnten keine Existenzberechtigung mehr,“ na to, da bi prej ko slej ugonobili naš, od vseh strani tlačeni in zalezovani slovenski narod na Koroškem.

Ko smo lansko leto prosili za slovensko šolo, razdvojili so naši nasprotni politični gospodje mej tem časom, ko smo na odgovor čakali, najprej Rožek in Št. Jakob v dve občini in potem se izrekli, da je s to premembo tudi naša, šola zadevajoča prošnja prišla ob veljavo. Zatem sli smo vnovič na delo, vložili že pred meseci po odvetniku g. dr. Seguli na c. kr. deželni šolski svét v Celoveu novo prošnjo ter mirno pričakovali rešitve. Kar dobimo dné 16. t. m. ob 2. uri popoldné dopis od c. kr. okrajnega šolskega sveta v Beljaku, da bode c. kr. okrajni glavar g. Praxmarer prišel dné 20. t. m. v Št. Jakob, ker hoče gledé prošnje občinskega odbora za slovensko šolo sam čuti glas ter se bode prepričal, je-li v istini želja ljudstva, da se pouk nemškega jezika na ljudski šoli šent-jakobski odstrani ali ne. Vsled tega dopisa sklicati je bilo vse stariše na ta dan v šolsko sobo, da bodo zaslišani v tako važni reči.

Povabiti je bilo vsega skupaj 223 starišev, in to v kratkem času treh dni. Tudi vse ženske in gosti, ki imajo kakega otroka, so se morali sklicati.

V naznačeni dan ob 10. uri jutraj pride tedaj res g. c. kr. okrajni glavar Praxmarer iz Beljaka, ter pripelje s saboj še rožeškega župana Simeka, ki

pa v Št. Jakobu ničesar opraviti nima in je le kot Liechtensteinov nadoskrbnik, brž ko ne vplivati hotel s svojo osobo in navzočnostjo, da bi se zbal več kmetov, ki dobivajo les in druge potreščine za drag denar od istega urada, priti k shodu. Poleg omenjenih dveh bil je v družbi tudi učitelj in šolski nadzornik Wissiag (recte Bizjak) iz Celovea.

Takoj pri prvem nastopu spoznali smo, kaj se z nami namerava. Gosp. okr. glavar Praxmarer je začel takoj nemški govoriti, kako dobro c. kr. dež. šolski svét Slovincem želi in kako krivico da občinski odbor dela in delati hoče ubogim ljudem s svojo prošnjo za slovensko šolo. Ko je okr. glavar končal, pustil je potem št.-jakobskega učitelja Kovarčiča govoriti, da je ta ljudem raztolmačil po slovenski, kar je on po nemški povedal. Za tem oglasi se za besedo naš vrli in občepriljubljeni farni oskrbnik č. g. Apln, kateremu pa se je naravnost prepovedalo govoriti in tudi posestniku Jožefu Jančiču besedo odvzelo. Tako postopanje pa je ravno zbranim ljudem mrzelo in postalo je vse jako nevoljno. Iz tega postopanja c. kr. okrajnega glavarja spoznali so navzoči še-le, kaj se namerava, in prišli do pravega spoznanja, da se nam vsiljevati hoče nemška šola.

Prišlo je tedaj do glasovanja; vsak izmeje navzočih in nenavzočih bil je poklican po imenu. Za slovensko šolo je bilo 135, nasprotnih pa le 19 glasov, in sicer Liechtensteinovega nadoskrbnika odvisneži, učitelji in gozdarski uradniki. — Petindvajset jih nismo mogli povabiti, ker je nismo našli doma in ti ne bodo štet; 44 povabljenih pa ni prišlo in to število bode štel za nemško šolo, kakor je g. okr. glavar to že naprej v naznanilu omenil ter rekel, da isti, ki k shodu ne pridejo, se s sedanjo nemško šolo storé zadovoljne. Tako se bode tedaj popolnoma nepostavno štel 63 glasov za nemško šolo, zoper kar smo upovarjali in protestirali.

Naši nemški gospodje, ki so mislili nas zaježiti in niso pričakovali tolike udeležbe, zapustili so Št. Jakob z jezo in nevoljo, mi pa smo se veselili nad našo zmago ter nemškim gospodom dokazali, da se zavedamo svojih nam priznanih pravic in da se bodemo vedno postavnim potom potegovali za-nje. Slava zavednim slovenskim Št. Jakobčanom! Živeli!

Dnevne novice.

(Milostni knezoškof ljubljanski) so se sinoči z Dunaja vrnili domov.

(Deželni zbor kranjski) je imel danes 17. in zadnjo sejo. Na galeriji se je zbralo mnogo občinstva, katero je pričakovalo zanimivih in burnih debat. Sprva je pač kazalo, da se utegne pri proračunu deželnega zaklada usuti nevihta, kajti politična soparica bila je že neznosna. Sčasoma so se razvlekle megle — za kulise in blagodejen dež v obliki resolucije poslanca Svetca je ohladil vroča tla. Resolucija, ki je bila soglasno vsprejeta — nemška manjšina ni bila navzoča —, se glasi: Slavni deželni zbor naj sklene: „Deželnemu odboru se naroča, naj stori potrebne korake, da se napravijo na Kranjskem višje slovenske gimnazije in da se v ta namen obrne do c. kr. deželnega šolskega sveta; nadalje naj preudari, kaj bi bilo storiti zastran potrebnih učnih pripomočkov, in o tem poroča v prihodnjem zasedanju, oziroma primerne nasvete stavi: Proračun deželnega zaklada za leto 1890. je bil brez ugovora vsprejet, in sicer znaša vsa redna in izredna potreščina 774.564 gl. 30 kr., zaklada pa 75.875 gl. 97½ kr., torej nedostatek 698.688 gl. 32½ kr. Pri poročilu finančnega odseka z načrtom zakona gledé vodovodne naklade za deželno stolno mesto Ljubljano je bila daljša razprava, katere so se udeležili poslanci baron Schwegel, Hribar, Luckmann, Grasselli in poročevalec Klun. Konečno je bil načrt zakona vsprejet.

(Z Gorenjskega) se nam z dné 19. t. m. piše: „Rad bi Vas precej oštel. Zakaj tako z rokovnicami taplate g. . . . „Slovenski Narod“? Nihče ga ni še oštel, kakor gotovo in popolno zasluži zaradi podlistkov: „Vseh Svetnikov“ in „Pseudogrof Vay“. — Tako lascivna pisava čudno blaži narod. Povejte „Slov. Narodu“ kako pošteno za to. Vprašajte ga saj enkrat, koliko vagonov fotografij je že šlo proti Ruski ali kam — rajske okolice P. — po časnikarski dolžnosti in dobičkaželjni „Narodovi“ zl. . . . naznanjenih? Vprašajte ga, kdaj bo začel donasati poročila po časnikarski dolžnosti: kolikokrat „Narodovi“ vredniki in sotrudniki v letu niso ob nedeljah

in praznikih pri sv. maši? Vsaj tako natanko vedó povedati tam, kje ni bilo sv. maše in kje ni prav opravljena služba božja! Vprašajte tudi „Slovenski Narod“, če so res vsi svetni stanovi tako vzorni v svojem poslu (ker tem je vsem milostljiv)? Zakaj mora pa skoro v vsaki njegovi številki očrnuti ali obrekovan biti kak škof, ali vsaj duhovnik? To so res dokazi vernih sotrudnikov „Narodovih“. — Dostavek vredništva: Odkrito povémo, da se nam studi vedni prepir. Ako bi hoteli prinašati vse, kar pišejo naši ljubeznjivi nasprotniki, ne preostajalo bi nam čisto nič prostora za važne reči. Gospodov pri „Slov. Narodu“ bi pa tudi tako ne prepričali; vedno bi zavijali dogodke po svoje in skrajno trdovratni ostali. V štev. 268 z dné 20. t. m. sega junaštvo tega lista celó tako daleč, da nam brez vsake podlage predbaciva, da nameravamo družbo sv. Mohorja si prilastiti, da smo krivi razpora na Goriškem, in nas tako-le sumniči: „Slovenec“, list konservativen, je že mnogo zla zakrivil nad Slovinci. Pisal je naravnost, da je vse, kar noče slepo hoditi za njim in njegovimi nazori, „rusofil“ in „panslavist“, in le tem gospodom, ki ta list vredujejo in hočejo biti v vseh svojih podjetjih nezmotljivi, tem častitljivim gospodom se imamo zahvaliti, da se o Slovincih, kakor sploh o avstrijskih Slovanih danes na merodajnih mestih v istini misli, da smo nelojalni.“ Tako „Slov. Narod“. Mi pomilujemo od srca, da se sploh more od katere strani koli predbacivati slovenskemu ljudstvu, kar bi bil zakrivil po sodbi mnogih s svojo netaktnostjo list, katerega nedostojnosti zavračevati smo dan za dnevom prisiljeni. Naše ljudstvo je in ostane verno katoliško ter zvesto udano svojemu vladarju. V tem ga i v bodoče podpirati, smatramo za svojo dolžnost, katero si bodemo vedno spolnovati prizadevali, ne gledé na to, je li „nekaternikom“ tako naše delovanje ljubo ali neljubo. Vremena Slovincem morajo se zjasniti.

(Prelepa slovesnost) se je vršila 21. t. m. v tukajšnji uršulinski cerkvi. Tri redovnice so se s slovesnimi obljubami zaročile nebeskemu Ženinu: S. Agneza Gula, ki je bila že poprej stalno nastavljena svetna učiteljica in, kakor čujemo, v dobrem slovesu; njena sestra S. Jakobina Gula, spretna v ročnih delih, in S. Gertruda Kovče, izvežbana v domačem zdravilstvu. Slovesnosti so se vršile kakor po navadi le s tem razločkom, da so mesto knezoškofa obljube vsprejeli mil. gosp. prošt, dr. L. Klofutar ob obilni asistenci. Med drugim moramo še posebno omeniti lepega proštovega govora, ki je trem redovnicam slikal, kaj z današnjimi obljubami zapustijo, kaj pa prejmejo, in gledé na cerkveni praznik „Darovanje presv. D. Marije“ sklenejo govornik s prelepim voščilom, da bi tudi one tako veselo in goreče se Bogu darovale v svetem poklicu, kakor nekdanj presv. Devica.

(Novi tržaški namestnik.) dvorni svétnik vitez Rinaldini, je že dolgo vrsto let pri tržaškem namestništvu ter se je izkazal za izvrstnega upravnega uradnika. Mož si je znal z uljudnim in prijaznim svojim vedenjem nakloniti srca vseh zmernih elementov. Njegova zasluga je tudi v prvi vrsti, da je pri zadnjih mestnih volitvah prodrlo večje število državi zvestih meščanskih kandidatov. Upajmo, da bo pod njegovo vlado tudi Slovanom zasijala zvezda boljše bodočnosti!

(Slovensko gledališče.) V nedeljo dné 24. t. m. predstavljala se bode prvokrat drama „Služabnik svojega gospoda“. Češki spisal V. Jeřábek, preložil Fr. Gestrin. Igra je jeden novejših in najboljših umotvorov češkega dramatičnega slovstva, umetno zapletena in razvita, odlikuje se s pristno risanimi značaji in izborna salonsko finostjo. Slovensko občinstvo opozarjamo tedaj na ta gotovo zanimivi večer v našem slovenskem gledališči.

(Občinska volitev.) Pri novi volitvi občinskega predstojništva občine Polce v litijskem političnem okraji so bili izvoljeni: Zemljiški posestnik Ivan Skubic za predstojnika, za svetovalce pa Ivan Dremelj, učitelj v Polci, Matevž Šeme, posestnik v Polci, Anton Zupančič in Anton Zajc, posestnika v Trošinah.

(Drobne vesti.) Princ Jurij Schönburg, posestnik fidejkomisnih grajščin loške in kozarške (Schneeberg) je za kočevsko sirotišnico 100 gl. daroval. — C. in kr. nadporočnik v 17. pešpolku gosp. Viljem Zhuber pl. Okrog se je s posestnico vdovo gospo Tauzherjevo poročil.

(Nemški mornarični oddelek) je danes v Reko došel ter bo tam ostal štiri dni. Za njegov sprejem so se vršile velike priprave. Priredilo se bo nemškim

gostom na čast več slavnostih obedov in slovesna predstava v gledališču.

(Štajerski deželni zbor) je bil, kakor znano, dné 20. t. m. zaključen. Tem povodom piše „Grazer Volksblatt“: „Leta 1848 je nemško-liberalni deželni zbor štajerski Slovincem iz lastnega nagiba to priznal, za kar se morajo ti sedaj bojevati, dokaz, da mej nasprotji ni tolikega brezdnja, čez kateri bi se ne dal napraviti most. Ako se ne bo mislilo na spravo in se Slovincem ne bo privoščila pravica v uradu in šoli, znebili se ne bomo nikdar neprijetnega prepira, pri katerem ne more nikdo pridobiti: Nemei zaradi tega ne, ker se bo podedovano sovraštvo zoper nje le množilo, Slovinci pa ne, ker stojé nasproti zgodovinski in materijalno trdno vkoreninjeni sili. Zeleli bi bili jako, da bi bili Nemei Slovincem odstopili eno službo deželnega odbornika, ker je to ravno takó pravično, kakor primerno in bi Nemei vsled tega ne bili niti pičice svoje veljave zgubili.“

(Pobalinstvo.) V noči od 21. na 22. dan t. m. pobili so neznani lopovi pri pisarni in tiskarni družbe sv. Mohora v Celovcu več oken. Nemška strast in predrznost javlja se sedaj v Celovcu že tako daleč, da se maščuje nad mrtvimi in nedolžnimi stvarmi. Ta junaški čin naše nasprotnike jako žalostno označuje ter jih kaže svetu v pravi luči.

(„Unio catholica.“) Glavni zastopnik te zavarovalnice za Sp. Štajersko, Kranjsko in Primorsko, g. Josip Prosenec, ima svojo pisarno v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 17. Častite čitatelje opozarjamo na današnji inserat in razpravo pod „Narodnim gospodarstvom“.

(Vodja vinorejske šole v Mariboru), gosp. H. Kalmann, je prosil deželni odbor, naj ga izpusti iz službe. Storil je to zaradi napadov na njegov zavod. Mož je menda dotične izjave napačno tolmačil, kajti če ni kaj prav na šoli, tega ni bil on kriv, marveč le štajerski deželni odbor.

(Iz Semiča) se nam poroča: Dne 12. t. m. je padla na Prbišji, semiške fare, ko so pastirji na travniku kurili, 4½ letnemu otroku iskra na rokav njegove suknjice. Začelo je tleti, goreti, ko je otrok tekkel domov. Obgorela mu je leva roka in prsna stran, tako da je revček drugi dan umrl. Stariši, pazite na svoje otroke!

(Prijetna zima.) Stari lovci pravijo, da letos ne bomo imeli hude zime. To sklepajo iz tega, ker še vedno poganja rsje (erica) in imajo zajci in lisice še vedno poletno obleko, ko je vendar znano, da oblečejo že začetkom oktobra svoje zimske kožuhe.

Raznoterosti.

— Nj. veličanstvo cesarica se sedaj mudí na otoku Krfu, in sicer izrablja to priliko zato, da se bo popolnoma privadila novi grščini. V ta namen hodi neki profesor Romanos vsak dan v grad, kjer s cesarico po več ur govori novogrški.

— Kapitan Ivan Orth. Kakor javlja „Wienna Weekly News“, prosil je Ivan Orth (nadvojvoda Ivan) za angleško državljanstvo. Prestal je že izpit kot kapitan angleške trgovske mornarice, nastopil bo pa službo še-le tedaj, ko bo za poskušnjo nekaj časa poprej služil na krovu neke ladije.

— Zveza mej Rimom in morjem. Italijanska vlada bo v kratkem zbornici predložila načrt o prekopu, ki se bo napravil mej Rimom in morjem. Troški so proračunjeni na 90 milijonov frankov — narod se pa v mnogih krajih obupno bori z lakoto.

— Načelna razsodba. Najvišje sodišče je izreklo načelo, da prirezovalci pri krojaču, ki zastopa svojega gospodarja pri sklepanju kupčij, ni krojaški, marveč trgovski pomočnik in se mora pri razsojevanju o njegovi plači postopati po trgovskem zakonu, ne pa po obrtnem redu.

— Prebivalstvo v Kitaji. Pred mesecem dnij je kitajska vlada v Pekingi izdala „rumeno knjigo“, iz katere je razvidno, da je brojil Kitaj konec 1888. leta 303,241,069 duš proti 302,088,141 prejšnjega leta. Navadno se ceni število kitajskega prebivalstva mnogo višje.

— Združene države bodo pri Vatikanu ustanovile lastno poslanstvo.

Telegrami.

Gradec, 22. novembra. Namestništvo je državnozborsko volitev v kmetskem volilnem okraji Hartberg-Weiz, v katerem je bil za poslanca knez Liechtenstein, razpisalo v 20. dan decembra.

Dunaj, 23. novembra. „Wienerzeitung“ objavlja imenovanje Rinaldinijevo za tržaškega namestnika.

Dunaj, 22. novembra. Tukajšnji občinski svet je po burni razpravi sprejel predlog, naj se vlada naprosi, da uvede na državnih železnicah tarif po pasovih (Zonentarif).

Dunaj, 23. novembra. Član gospodske zbornice, tajni svetnik Oton Chotek je po noči nenadoma umrl.

Trst, 22. novembra. Imenovanje Rinaldinijevo za namestnika je v vseh krogih prebivalstva vzbudilo veselo zadovoljnost.

Cetinje, 22. novembra. Dne 17. t. m. je 2017 Črnogorcev v Srbijo odpotovalo. Četrto krdelo 1500 izseljencev je tudi že na pot pripravljeno.

Pariz, 23. novembra. „Eclair“ poroča iz Bruslja: Boulanger in Dillon sta odpotovala v Španijo, kjer bodeta ostala več tednov.

Narodno gospodarstvo.

Katoličanje avstrijski!

„Trdno dajmo se skleniti,
Sloga pravo moč rodi;
Vse lahko nam bo storiti
Ako združimo moči!“

Preverjen, da je potrebno, vsekako pa koristno, če člani enega in istega stanú gledé svojih gospodarstvenih koristij skupno postopajo, ali bolje osnujejo družbo, kateri namen je gospodarstveni blagor skupnosti — o tem prepričan, ustanovil se je odbor katoličanov, ki si je popolnoma nesebično stavil za smoter, da na polji gospodarstveno prevažnega zavarovalstva osnuje društvo ter tako v tej stroki brani in pospešuje koristi katoličanov. Zasleduje ta stavljeni si nalog, pridobil je za napravo takega zavoda odbor od visoke vlade dovoljenje, in sicer po dolgotrajnih in težavnih obravnavah in razpravah, s katerimi v zvezi so bila nadrobna razmotrivanja dotičnih razmer, pa tudi pobijanja in ugovarjanja s strani, ki zasledujejo nasprotno interese. Z ukazom visokega ministerstva notranjih zadev z dné 28. februarja t. l., št. 2933, dovolila se je snovalnemu odboru napraviti društva pod trdko „UNIO CATHOLICA“, društvo za vzajemno zavarovanje proti škodam na Dunaji, ter ob enem tudi njegova pravila potrdila. Snovalni zbor se je že dné 21. t. m. vršil. Katoličanje! Vzemite tedaj na znanje, da so je to društvo ustanovilo!

Poslovni delokrog društva je s posebnim ozirom na zavarovalne potrebe cerkvá in samostanov, sicer pa tudi gledé udeležbe katoličanov sploh v pravihlih natanko označen. Društvo je na podlagi vzajemnosti opirajoča se družba za zavarovanje proti ogroju in toči in škodam pri zvonovih vsled razpoka. Društvo je namreč po pravihlih opravičeno, z nastopnimi pravili: 1. Zavarovanje premičnin in nepremičnin proti škodam vsled ognja, strele in razstrele; 2. zavarovanje poljskih pridelkov na prostem zoper škode po toči; 3. za cerkve, posebno tudi zavarovanje zvonov zoper škode vsled preloma ali razpoka ali sploh poškodb, ki se ne dajo po odst. 1. zavarovati in ki učinijo, da postanejo zvonovi nerabljivi.

Društvo je dalje opravičeno, da varuje svoje člane v njihovih koristih, če treba, tudi s posredovanjem v odškodovalnih in drugih tirjevalnih zadevah pri zavarovalnih poslih, sklenjenih z drugimi zavarovalnicami, to pa posebno pri takih zavarovalnih načinih, ki niso v lasnem delokrogu društva. Tudi more društvo za te slednje zavarovalne načine posredovanja pri sklepih med njegovimi člani in primernimi zavarovalnimi zavodi prevzeti.

Vzajemnost je podlaga zavarovalnega opravičstva, ki obstoji v tem, da veliko število udeležencev (zavarovancev) dá v blagajno vloge ali vplača premije, ki zadostujejo, da se posameznikom, katere je zadela nesreča vsled ognja, toče itd., povrne tako nastala škoda. Tekom časa se je kapital in spekulacija polastila zavarovalnega posla, osnovale so se delniške družbe, da dobivajo več zavarovalnih vlog, oziroma zavarovalnin, nego je treba za odškodovanje na pomnane načine ponesrečenih, da si tedaj z večjim dohodkom napravijo dobiček in nakopičijo glavnice, ki so na vsak način last podjetnikov.

Pri našem zavodu „UNIO CATHOLICA“, ki je oprt na vzajemnost, je preko izdatkov preostajajoči znesek dohodkov, ali bolje celi pridobljeni dobiček last zavarovancev, namreč društvenih članov, kakor so in ostanejo njihova last tudi nabrane glavnice (jamstveni in rezervni zakladi itd.) Vsakoletni, zavarovancem pripadajoči dobiček je v smislu pravil z vsakim računskim zaključkom med nje razdeliti. Velikansko osnovana vzajemna zavarovalnica, kar je „UNIO CATHOLICA“, je tedaj neprimerno koristnejša za zavarovance, kakor so in morejo biti delniške družbe.

Varnosti za izpolnovanje prevzetih zavarovanj ima društvo nedvojno zadosti; kajti ne gledé na usahljiva sredstva, katere ima vzajemnost udeležencev sama ob sebi za posledico, na razpolaganje bodo društvu tudi ona sredstva, katere mora provzročiti pretehtujoče in previdno poslovanje, namreč: a) s primerno izračunjenimi vlogami (zavarovalninami), katere plačujejo zavarovanci; b) s polagoma naraščajočim varnostnim zakladom, ki se začetkoma osnuje z ustanovnim zakladom; c) z dohodki obrestij in

drugih pristojbin; d) s protizavarovanjem takih prevzetih nevarnostij, ki bi v slučaju škode z večjimi svotami zadele društvo.

Kot začetni varnostni oziroma ustanovni zaklad je po pravihli določen znesek 300.000 gld., ki se je nabral z razpečanjem deležev. Gledé protizavarovanja v smislu, naznačenem zgoraj pod d), moramo že sedaj naznaniti, da bomo stopili v pogodbeno zvezo z odličnimi zavarovalnimi zavodi, katerih varnost je nad vsako dvojbo. Te zavarovalnice posedujejo varnostij za 85 milijonov goldinarjev, ki jamčijo v slučaju protizavarovanja in tedaj dajejo zadosti varnosti za zavarovanja, katere je prevzelo naše društvo. Naše društvo more tedaj zavarovanje do vsakega, še toliko zneska prevzeti; za to v polni meri jamči!

Na čelu društva je častni predsednik; uprava obstoji iz ravnateljstvenega sveta in osrednjega ravnateljstva. Častni predsednik: Nj. eminencija dr. Celestin Josip Ganglbauer, kardinal-knezo nadškof, svete rimske cerkve kardinal-duhovnik, Nj. c. in kr. apost. velečanstva pravi tajni svetnik, veliki križ in prelat Leopoldovega reda, veliki križ reda svetega groba, komtur ces. avstr. Franc-Josipovega reda, doktor bogoslovja, član gospodske zbornice avstrijskega državnega zbora in nižjeavstrijskega deželnega zbora, zaščitnik zavoda za bolne in onemogle duhovnike na Dunaji in generalnega komisarijata svete dežele, predsednik Leopoldininega društva itd.

Ravnateljstveni svet: Predsednik: Leopold Stöger, stolni kustos pri sv. Šefanu, infulovani prelat, papežev hišni prelat, kn.-nadšk. konzistorijalni svetnik, ravnatelj glavnemu društvu dunajskih zavodov v varstvo otrok, nadkuratorjev namestnik prve avstrijske hranilnice, častni član mnogih človekoljubnih družb, komtur Franc-Josipovega reda, vitez reda železne krone III. vrste itd. Podpredsednik: Feliks Nitsch, c. kr. vladni svetovalec, načelnik n. v. zasobne in družinskozasobnih blagajnic. Svetniki: Frigidijan Schmolik, regul. kanoniške opatije v Herzogenburgu infulovani prošt in lateranenski opat, Nj. c. in kr. apost. veličanstva svetnik, član društva za nižjeavstrijsko deželo in starinoslovje; Emanuel Paletz, hišni prelat Nj. papežev svetosti, častni kanonik metropolitanskega kapitelja pri svetemu Šefanu, kn.-nadšk. konzistorijalni svetnik, dekan in župnik v Hütteldorfu; dr. Josip Porzer, dvorni in sodiščni odvetnik, član državnega sodišča, vitez Gregorijevega reda; Karol Stern, kn.-nadšk. svetnik, kapitularni opatije „an den Schotten“, župnik na Dunaji, Schottenfeld; Bertold Anton Egger, kanonik klosterneuburški, glavni vrednik časniku „Correspondenzblatt für den kathol. Clerus“; dr. Gašper Schwarz, knezo nadškofijski osebni zdravnik, načelnik katoliškega šolskega društva za Avstrijo; Karol Seidl, msgr., tajni komornik Nj. svetosti, kn.-nadšk. konzistorijalni svetnik in tajnik Nj. eminencije premil. kardinala-knezo nadškofa dunajskega; Florijan Hostnig, oskrbnik premoženja metropolitanske cerkve pri sv. Šefanu, obč. svetnik dunajskega mesta, častni član in blagajnični oskrbnik dunajske prostovoljne rešilne družbe, vitez papežev Gregorijevega in srbskega Takova-reda; Anton Čížek, lastnik denarne menjalnice, borzni svetnik in podpredsednik razsodnikov na dunajski efektni borzi, zastopnik dunajskega trgovstva in zapriseženi inventurni in cenilni komisar, podpredsednik dunajskega dobrodelnega društva, predsednik dunajskega trgovskega in dunajskega meničnega društva; Henrik Limbach, zemljiški posestnik, ravnatelj posojilnice „sv. Jožefa“.

Osrednje ravnateljstvo: Feliks Nitsch (kakor zgoraj) odposlani prvi član ravnateljstvenega sveta; Florijan Hostnig (kakor zgoraj) odposlani drugi član ravnateljstvenega sveta.

Tedaj katoličanje! Dandanes je bolj nego kdaj koristno, celó potrebno, da se za svoje gospodarstvene koristi natančneje brigade, — da skupno pomagata pri delu, kjer se je tako pričelo v njihovo varstvo in pospeševanje, ker ostanete drugače podredjeni razmeram, ki so škodljive gmetnemu in socialnemu blagorju katoličanov. Izkusili ste pač že, da morate resno pričeti delo! Z ustanovo društva „UNIO CATHOLICA“ se bo le dobro doseči; z združenimi močmi se bo posrečilo pripomoči do napredka gospodarstvenih razmer katoliških sovornikov; upamo pa še, da bo naše podjetje tudi na drugih poljih gospodarstvenega življenja moglo vspešno delovati. Pripomnimo še, da se bo po določilih pravil našega društva porabil del vsakoletnega čistega dobička za dobrodelne in človekoljubne namene.

Tedaj katoličanje! Mi računamo na Vašo živahno udeležbo, na Vašo krepko podporo našega zavoda „UNIO CATHOLICA“. Obracajte se v zavarovalnih zadevah do nas pod naslovom podpisanega ravnateljstva ali do naših zastopov, — obrnite se do nas, če se hočete zavarovati zoper ogenj ali točo, — obrnite se do nas, če se hočete na življenje zavarovati, posredovali bomo za Vas pri kakem poštenem zavodu, — obrnite se do nas, kjer potrebujete pojasnil in posredovanj gledé zavarovanj, katere ste pri drugih družbah sklenili, — skratka, obrnite se v vseh zavarovalnih zadevah, ki se Vas tičejo, do nas, našli boste tukaj najmarljivejšo postrežljivost, najbolj pošteno in pravično delo.

Posebno prosimo prečastite zastopnike naših svetih cerkvá in samostanov, prečastite župnike in p. n. oskrbnike cerkvenih in samostanskih posestev naj blagovolijo našemu pozivu nakloniti svojo pazlji.

vost in naj nas podpirajo v našem krščansko-gospodarskem podjetju. — „UNIO CATHOLICA“ nudi pri zavarovanjih vse prednosti in dobrote brez izjeme, katere druge družbe ponujajo in morejo ponujati.

Konečno še naznanjamo, da smo z bančno tvrdko gospoda Antona Čížek-a, menjalnice na Dunaji, I., „Stock-im-Eisen“ (Stefansplatz) št. 2, v zvezi, kjer se tudi vsprejemajo podpisi na deželo, oziroma kjer se morejo dobivati izvirni deleži.

Ti deleži društva slovejo na prinesca, ter so razdeljeni v komade po 100 gld. a. v.; obrestujejo se s 25% letnega čistega dobička, ki se izplačujejo proti izročitvi priloženih kuponov. Taki deleži proizročujejo na eni strani, da je denar gotovo in dobro naložen, na drugi strani pa pospešujejo naš zavod, ki je nedvojno tudi jako važno podjetje na krščansko-socijalnem polju.

Otvorili smo svoje pisarne, ki so na Dunaji, I., Bäckerstrasse, Nr. 14, 1. nadstropje, kjer se radovoljno dajejo pojasnila o podjetji in vsprejemajo zavarovalne ponudbe.

Za Kranjsko, južno Štajersko in Primorsko smo v Ljubljani ustanovili glaven zastop s pravico izdajanja polic; vodstvo njegovo smo izročili gosp. Josipu Prosenč-u. Vsi prebivalci teh kronovin, ki se hočejo zavarovati, obrnejo naj se zaupno v vseh zavarovalnih zadevah do napominanega zastopa, kojega pisarna je v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 17.

Dunaj, dne 25. septembra 1889.

Osrednje ravnateljstvo zavarovalnice
„UNIO CATHOLICA“,
društvo za vzajemno zavarovanje proti škodam.

POSLANO.

Vže sem po časopisih objavil, da sem razrušil službeno pogodbo z „Aziendo“, in sicer poglavitno za to, ker se je „Azienda“, avstro-francoska zavarovalna družba na Dunaju s Feniks-om združila in stopila v likvidacijo.

Za časa, ko sem prevzel glavni zastop omenjene družbe, bila je ona v slovenskih pokrajinah nepoznata, a v kratkem času razvila se je jako kupčija te družbe po naši mili domovini. Koliko truda je potreba, da prispé zavarovalna družba do one stopnje, katero je zavzemala „Azienda“ v naših pokrajinah, tega ne bodem popisoval, kajti soditi o tem morejo le strokovnjaki; toliko pa konstatujem, da se imam v prvi vrsti mojim bivšim gospodom okrajnim zastopnikom in drugim prijateljem za vse uspehe na polji zavarovanja zahvaljevati, kajti bili so mi vedno zvesti sotrudniki. Drage volje spolnim to dolžnost ter se tem potom vsem mojim bivšim okrajnim zastopnikom in prijateljem za podporo, katero so mi kot glavnemu zastopniku „Aziende“ pri izvrševanju težavne naloge dajali, prav srčno zahvaljujem.

Ob enem naznanjam, da me je upravni svet „UNIO CATHOLICA“, vzajemni zavod proti požaru in toči na Dunaji imenoval svojim glavnim zastopnikom za Kranjsko, Sp. Štajersko in Primorsko s sedežem v Ljubljani. Novo delo tedaj pričnem, a delo pošteno, za socialni in gospodarski razvoj katoličanov jako važno, in zato računim, da me bode vsi bivši moji okrajni zastopniki, prijatelji in znanci, posebno pa velečastita duhovščina izdatno podpirali in se v vseh zavarovalnih zadevah zaupno name obračali.

Pisarno glavnega zastopa „UNIO CATHOLICA“ sem z današnjim dnevom v nunschem poslopji, Kongresni trg šte. 17, odprl; od danes nadalje sprejemam zavarovalna oglasila ter dajem v obče pojasnila v zavarovanju.

LJUBLJANA, 20. novembra 1889.

JOSIP PROSENC.

Zahvala.

Za mnoge dokaze najsrčnejšega sočutja povodom smrti ter za mnogobrojno udeležitev pri pogrebu našega nepozabljivega soproga in brata

Simona Paternostra,

isto tako tudi za darovane vence izrekamo vsem prijateljem in znancem v Krškem in Ljubljani, posebno pa gg. peveem krškega bralnega društva za ginjaivo petje in njihovo požrtvovalnost svojo najtoplejšo zahvalo.

V KRŠKEM, dne 21. novembra 1889.

Zalujoči ostali.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v
opazovanja	zrakomera v mm	toplomera po Celziju			mm
22. 7. u. jut.	752.2	3.2	sl. svzh.	oblačno	0.00
22. 2. u. pop.	751.6	3.2	—	—	—
9. u. zveč.	751.4	1.4	—	—	—

Srednja temperatura 23° za 0.7° pod normalom.

Dunajska borza.

(Telegrafsko poročilo.)

22. novembra.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	85 gld. 30 kr.
Srebrna „ 5% „ 100 „ 16 % „	85 „ 60 „
5% avstr. zlata renta, davka prosta	108 „ 50 „
Papirna renta, davka prosta	100 „ 90 „
Akije avstr.-ogerske banke	921 „ — „
Kreditne akcije	313 „ — „
London	118 „ 45 „
Srebro	— „ — „
Francoski napoleond.	9 „ 40 1/2 „
Cesarski cekini	5 „ 64 „
Nemške marke	58 „ 10 „

(3—2)

Ustanove.

Za 1889. leto ima magistrat ljubljanski podeliti sledeče ustanove:

1. Jan. Bernardinjevo v znesku gld. 80.35
2. Jurij Thalmeinerjevo „ 86.26
3. Jos. Jak. Schillingovo „ 73.50
4. Jan. Jost. Weberjevo „ 82.52
- do katerih imajo pravico hčere ljubljanskih meščanov, ki so revne, poštenega obnašanja in so se letos omožile.
5. Jan. Nik. Kraškovičovo v znesku gld. 75.60, do katere ima pravico hči ubogega meščana, kmeta, rokodelca ali delavca šentpeterske fare, ki se je letos omožila.
6. Jak. Anton Fancojevo v znesku gld. 71.40, do katere ima pravico uboga poštena nevesta meščanskega ali nižjega stanu.
7. Jos. Feliks Sin-ovo v znesku gld. 48.30, do katere imate pravico dve najbolj revni deklici iz Ljubljane.
8. Il. Anton Raabovo v znesku gld. 200.04. Do ene polovice te ustanove ima pravico

ubožna in poštena vdova ljubljanskega meščana, do druge polovice pa ima pravico ubožna, dobro odgojena in že zaročena hči ljubljanskega meščana po poroki.

9. Jan. Nep. Kovačevo v znesku gld. 151.20, katera se ima razdeliti med štiri v Ljubljani bivajoče revne očete ali vdove-matere, ki imajo po več otrok in uboštva niso sami krivi.
10. Helene Valentinijevo v znesku gld. 84.—, katero je razdeliti med otroke v frančiškanski fari v Ljubljani rojene, ki nimajo starišev in še niso 15 let stari.
11. Ustanovo za posle od neimenovanega dobrotnika v znesku gld. 50.40, katero je razdeliti med štiri uboge posle, ki več delati ne morejo in so na dobrem glasu.

Prošnje za te ustanove vložé naj se s potrebnimi prilogi vred pri tukajšnjem uradu

do 4. decembra 1889.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 4. novembra 1889.

Andr. Druškovič

trgovina z železnino na mestnem trgu 10,

priporoča po zelo nizki ceni

okove za okna in vrata, šture za stokadoranje, samokolnice, traverze in stare železniške šine za oboke, znano najboljši kamniški Portland- in Roman-cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi

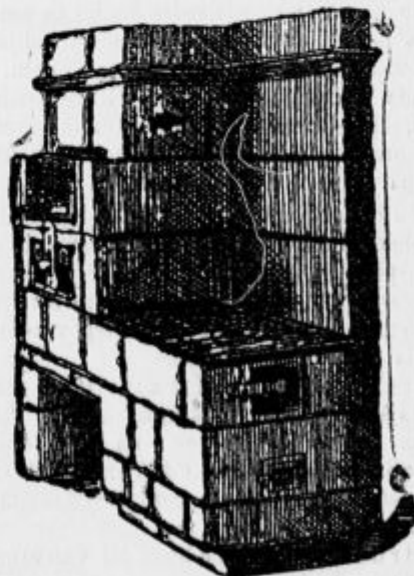
lepo in močno narejena
štedilna ognjišča
in njih posamezne dele.

Vodnjake za zabijati v zemljo, s katerimi je mogoče v malih urah in majhnimi stroški na pravem mestu do vode priti; ravno tako se tudi dobivajo vsi deli za izkopane vodnjake, železne cevi in železoliti gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste trombe in ventile in železna okova.

Za poljedelstvo:

vsake vrste orodja, kakor: lepo in močno nasajeni plugi in plužna, železne in lesene brane in zobove zanje, motike, lopate, rezovnice, krampe itd.

Tudi se dobiva zmirom sveži dovski mavec (Lengensfelder Gyps) za gnojenje polja.

Anton Krejči,

klobučar in krznar

8 Kongresni trg v Ljubljani Kongresni trg 8
priporoča prečast. duhovščini in sl. občinstvu svojo
največjo zalogo najfinjših

klobukov in čepic

za gospode in dečke po izvanredno nizkih cenah.
Posebno velika zaloga vsakovrstne (13-13)

kožuhovine,

najfinjši kožuhovinasti plašči in muš
za gospo, mestni in potovalni plašči.

Za manufakturne trgovce in zasebnike.

Izvrstne češke tkanine

znane tvrdke

Vilj. Markl, Wamberg (Češko).

Struks (bombažno blago) za moške obleke, najlepši obrazi.
Barhant, v vseh barvah, dobre vrste.
Kanafasse (posteljno blago), razne vrste, najlejši
uzorci, dobre vrste.
Oksford za srajce in ženska krila, lepi uzorci, dobre vrste.
Grizett za ženske in otroške obleke, izvrstno in trpežno
blago. (10-18)

Uzorci gratis in franko. — Pošilja se proti povzetju.

Bolezni želodca

in spodnjih telesnih delov, jeter in vranice, zlata žila, zaprtje
vodenica in kronična driska zdravi se najvspešneje s PICCO-
LIEVO „ESENCO ZA ŽE-
LODEC“, koja je tudi iz-
vrstno sredstvo proti glistam.
Pošilja jo izdelovatelj lekar-
nar GABRIEL PICCOLI v
Ljubljani (na Dunajski
cesti) proti poštnemu po-
vzetju.

Varstvena znamka.

Dobiva se pa razven pri
izdelovalcu lekarju PICCO-
LI-ja „pri Angelu“ v Ljubljani
po 10 kr., tudi še pri le-
karju Rizzioli-ju v Rudolfo-
vem in skoraj po vseh le-
karnah na Primorskem, Tirol-
skem, Koroskem, Štajerskem
in v Dalmaciji in sicer po
15 kr. steklenica. (11)

SUKNO

pošilja proti gotovini ali povzetju po čudovito nizkih
cenah, in sicer:

le dobre kakovosti:

3-10 m. blaga za opravo	gld. 4-80
3-10 " " " " " " " "	boljšega " 6-80
3-10 " " " " " " " "	finega " 10-50
3-10 " " " " " " " "	najfinjšega " 16-50
2-10 " " " " " " " "	za suknje " 5-60
2-10 " " " " " " " "	finega " 12-16

tovarniška zaloga sukna

E. Flusser v Brnu,

(20-12) Dominikanski trg 8.

Obrazci gratis in franko. Neugajajoče vzamem nazaj.

Pečarnica

FRANA JEUNIKARJA

v Ljubljani, Tržaška cesta št. 29

izdeluje

mnogovrstne zelene, rujave in bele

in (7-7)

druge glinaste izdelke

po najnižjih cenah.

Zahvala in priporočilo.

Udano podpisani zahvali se tem potom prečast.
duhovščini in sl. občinstvu za dosedanje naklonjenost
ter se ob enem priporoča tudi v bodoče v izveševanje
vseh v

čevljarsko obrt

vštevajočih se del. Za točno, lično in trpežno izvršenje
jamči, istotako za mogoče nizko ceno. Spoštovanjem

Matija Horvat,

čevljarski mojster,
v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 32.

Katoliška Tiskarna

priporoča raznovrstne

vizitnice

po nizki ceni.

izdelovatelj
cerkvene posode itd.

Ljubljana
sv. Petra cesta
št. 27.

Priporoča svoje izdelke prečastiti duhovščini in p. n.
cerkvenim predstojnikom po najnižji ceni v najnovejših
in lepih oblikah. (23)

Na željo pošilja načrte in ilustrovane cenike.

Staro orodje in posode jemlje v popravo.

sloven.

Polag

Za vsako gospodnjo!

ktera želi dobro kavo pripraviti!

Pazite dobro na to, da so razširjeni zaboji
& zavitki, kateri niso pravi „**Franck**“ ovi,
ampak

goljufivo ponarejeni! —

Hočete li okusno pijačo in tečno kavo imeti,
zahtevajte pravo „**Franck**“ovo kavo, ktera pa
je le prava s temi registriranimi markami:

varstvena znamka.

varstvena znamka.

varstvena znamka.

in s tim podpisom:

Heinrich Franck Söhne
Linz. Ludwigsburg.

Toraj: Brevidnost pri kupovanji!

Krivo je misliti, da se „dobra kava“ le iz
samih kavinih zrn pripravlja, ne — kajti dober
pristavek povikša kavino moč, njeno barvo in
njen okus. —

To je resnično, prepričajte se blagovoljno z
poskusom

prave **Franck**‘ove kave.

Za črno kavo: z 4 žlicami kavinih zrn - 1 žlica **Franck**‘ove kave
„mlečno“: „ 3 „ „ - 1 „ **Franck**‘ove „

D. 2939 Nr. 9 IV.

J. W. K.

Brata Eberl,

izdelovalca oljnatih barv, firnežev, lakov
in napisov.

Pleskarska obrt za stavbe in meblje.

Ljubljana,

na Franciškansko cerkvijo v g. J. Vilharja hiši št. 4.

prilagočata prečast. duhovščini in p. n. občinstvu vse
v njih stroko spadajoče delo v mestu in na deželi kot
znano rečno fino delo in najnižje cene.

Posebno prilagočena za prekupee so oljnathe barve
v ploščevinastih pušicah (Bleehbüchsen) v domačem
lanenem oljnatem firnežu najfinije naribane in boljše
nego vse te vrste v prodajalnah. (17)

Cenike na zahtevanje.

Visokočastiti duhovščini in slavnemu občinstvu
priporoča podpisani prave garantirane

čebelno-voščene sveče in zavitke.

Dalje flu rožni mēd v škatljah po 5 kilo, kilo
po 50 kr., škatlja 30 kr., pošilja se po poštnem po-
vzetju ali predplačilu. Flu mēd v satovji kilo po
60 kr. Gospodem trgovcem priporoča po ceni flu mēd
v škatljah po 40 in 20 kr. kilo.

Raznovrstno (10—1)

medeno blago za Miklavža in Božič
na debelo in drobno prav po ceni.

Oroslav Dolenc,

svečarja in trgovina z voskom in mēdom.

Kavarna „Austria“

(Café Schmidt)

sv. Petra cesta šte. 34 v Ljubljani

(poleg mesarskega mosta) (25)

priporoča se sl. občinstvu z mesta in dežele
v mnogobrojni obisk. Postreže svojim gostom
z vedno svežo kavo in drugimi okrepčujo-
čimi pijačami ter ima na razpolago sloven-
skih in nemških časopisov veliko število.

Poslano o salicilu!

Salicil, kemično čisti za zdravilne namene, je neškodljiv
ter se notranje rabi, kar je znanstveno priznано.

Slabi poskusi in škodljivi vspehi s salicilno kislino in sali-
cilnokislom natronom se pripetijo le tam, kjer so preparati kemično
nečisti, kjer se tedaj posluje s kemično nečistim in tedaj s
slabim blagom. Pred takim blagom pač najod-
ločneje svarimo.

Gradec: Lekarna Vendelina pl. Trnkóczyja, deželna lekarna, Nepresegljivo za zobe

Sackstrasse. Dunaj: Lekarna Viktorja pl. Trnkóczyja, „pri sv. Francišku“
(ob enem kemično tovarna) V., Hundsthurmerstr. 113.

Dunaj: Lekarna Julija pl. Trnkóczyja, „pri zlatem levu“,
VIII., Josefstädterstrasse št. 30.

Dunaj: Lekarna dr. Otona pl. Trnkóczyja, „pri Radeckiju“, diplomovanega lekarnarja in kemika
III., Radetzkyplatz št. 17. (2) poleg mestne hiše v Ljubljani.

Zunanja naročila se s prvo pošto izvršujejo.

I. salicilna ustna voda

aromatična, vpliva okrepčevalno,
zabranjuje gnjilobo zob ter odstranjuje
iz ust neprijetni duh. Jedna velika
steklenica 50 kr.

II. salicilni zobni prašek

splošnje priljubljen, vpliva jako
okrepčevalno ter ohranjuje zobe
svetlo-bele, à 30 kr.

Navedeni sredstvi, o katerih je
došlo mnogo zahvalnih pisem, ima
vedno sveži v zalogi ter vsak dan
po pošti pošilja

lekarna

Ubalda pl. Trnkóczyja,

Naznanilo.

Usojamo se slavnemu občinstvu naznaniti, da smo za

Kranjsko, Spodnje-Štajarsko in Primorsko
ustanovili

glavni zastop v Ljubljani

s pravico sklepanja zavarovalnih pogodb zoper

škodo po požaru in toči

ter smo imenovali svojim glavnim zastopnikom gospoda

Josip-a Prosenc-a.

Pisarna glavnega zastopa je v nunskem poslopji

na Kongresnem trgu št. 17 v Ljubljani,

kjer se vsprejemajo zavarovalne pogodbe in dajejo rado-
voljno vsakršna pojasnila glede zavarovanja.

Odličnim spoštovanjem

Centralno ravnateljstvo

„UNIO CATHOLICA“

vzajemni zavod za zavarovanje proti škodi

NA DUNAJI. (1)

Vrelec „Carinthia“,

alkalična kiselica,

nahajajoča se poleg gradú Hagenegg na Koroškem,
odlična krepčilna pijača, katera se zlasti radi močne vse-
bine lithija (Lithion) priporoča kot zdravilo proti boleznim
v ledjih in v mehurji, ker jih večinoma prepreči ali celó
odstrani itd.

Glavna zaloga je v Železni kapli (Eisenkappel) na
Koroškem, od tod se (pošta v Kapli) razpošilja ta kiselica
v svet; za Kranjsko in Istro zalaga gosp. Miha Kastner
v Ljubljani. (45)

FR. CASERMAN,

izdelovalec obleke za gospode,

Šelenburgove ulice Ljubljana Šelenburgove ulice
(nasproti čitalnici)

se priporoča slavnemu občinstvu z mesta
in dežele v

izdelovanje obleke
po najnovejšem kroju

po mogoče nizkih cenah; istotako svojo
bogato zalogo raznovrstnega doma-
čega in inozemskega blaga.

Posebno se priporoča prečastiti duhovščini v izde-
lovanje talarjev in razne obleke.

Vzorci so franko na razpolago. (25)

Št. 19923.

Razglas.

(2—1)

Da se zagotovi dobava hrane in pripraga za odgonce pri
odgonski postaji v Ljubljani za 1890. leto, vršila se bode
v četrtek dné 28. novembra t. l. od 10—12. ure dopoldne
pri tukajšnjem uradu minuendna licitacija.

K tej licitaciji vabijo se podjetniki s pristavkom, da je ude-
ležiteljem 50 gld. varščine položiti.

Mestni magistrat ljubljanski kot odgonska postaja
dné 18. novembra 1889.

Poslano.

Brez salicila.

Salicil.

— Odločno se mora odsvetovati raba ustne vode in zobnega praška,
katerima je primešan salicil. Salicil, oziroma salicilnokisl natron
sicer spada med snovi, ki zabranjujejo gnjilobo, razjeda pa ob enem
tudi trdno snov zob. O resnici te trditve se more vsakdo prepričati;
treba je kak zob stehitati (na dele grama), vložiti ga za nekaj časa v salicilno ločnico
in ga potem zopet stehitati. Zob je zgubil težo, sklenina je zatemnela in kost je po-
stala tako krhka, da se jo z nohtom lahko ostrže.

Jako priporočljiva je zobna in ustna voda dr. Duflosa, popolnoma
prosta salicilnih izdelkov, ki ima to dobro lastnost, da brani zobovje gnji-
lobe in unetja ostlih zob (earies), odstranjujejo za zobe takó nevarni zobni kamen
in sploh uničuje vse organske tvarine; odpravlja popolnoma neprijetni duh iz ust,
osvežuje in krepi zobne, oživlja ustno duplino, vpliva sploh čistilno in hranilno
ter zaradi tega zobe ohranjuje v visoko starost lepe in zdrave.

Zajedno naj se rabi dr. Heiderjev zobni prašek, ki daje zobovju svetlo
belino.

Velika steklenica zobne in ustne vode dr. Duflosa z natančnim na-
vodilom k rabi in podukom 60 kr.

Škatljica dr. Heiderjevega zobnega praška, ki za dlje časa zadostuje,
stane 30 kr.

Dobivajo se le v

deželni lekarni pri „Mariji pomagaj“

Ludov. Grečel-a v Ljubljani,

Mestni trg št. 11,

nasproti dobro znani tovarni dežnikov gospoda L. Mikuscha. (2)

Brez salicila.